

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lagar om ändring av 15 § gymnasielagen samt temporär ändring av lagen om statsandelar och statsunderstöd till grundskolor, gymnasier och allmänna bibliotek och temporär ändring av 16 § lagen om kvällsgymnasier

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I propositionen föreslås ändringar i gymnasielagen, lagen om kvällsgymnasier, samt lagen om statsandelar och statsunderstöd till grundskolor, gymnasier och allmänna bibliotek.

Regleringen av antalet arbetsdagar i gymnasietets högsta årskurs ändras så att stadgandena om antalet arbetsdagar överförs från lag till förordning, varvid huvudmännen för gym-

nasierna samtidigt får ökad provningsrätt i fråga om arbetstiden.

Eleverna vid kvällsgymnasier och gymnasiers kvällslinjer fräntas rätten till avgiftsfri skolmål-tid.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft den 1 augusti 1992.

MOTIVERING

1. Nuläget och de föreslagna ändringarna

1.1. Antalet arbetsdagar i gymnasietets högsta årskurs

Med de lagar som trädde i kraft den 1 februari 1991 (169-179/91) har skollagstiftningen ändrats så att kommunerna själva kan besluta om när skolarbetet i grundskolan och gymnasiet inleds i augusti liksom när de lediga dagarna hålls under läsåret. Dagen när skolarbetet avslutas har, med undantag av gymnasietets högsta årskurs, genom förordning fastställts till den sista vardagen vecka 22.

Antalet skolarbetsdagar har i grundskolelagen (476/83) och gymnasielagen (477/83) fastställts till 190 dagar. Antalet arbetsdagar kan dock variera under olika läsår, eftersom självständighetsdagen, trettondagen och första maj som infaller på en annan vardag än lördag

minskar antalet arbetsdagar. Genom lagen om ändring av gymnasielagen, som trädde i kraft i augusti 1991, infördes också antalet arbetsdagar i gymnasietets högsta årskurs i lagen. Antalet arbetsdagar stadgades till 124. Tidigare beslöt skolstyrelsen om arbetstiden i gymnasietets högsta årskurs. Samtidigt slopades från gymnasieförordningen stadgandet om den sista arbetsdagen i gymnasietets högsta årskurs. På detta sätt ökades skolornas möjligheter att ordna arbetet under läsåret.

Ändringarna som gäller arbetstiden i gymnasietets högsta årskurs fick större offentlighet först i juni-juli 1991. Många kommuner hade då redan hunnit besluta och meddela om arbetstiden för läsåret 1991-92. I flera fall hade antalet arbetsdagar i gymnasietets högsta årskurs fastställts till mindre än vad lagen förutsatte. För att de fastslagna arbetstiderna inte skulle behöva ändras, ändrades gymnasielagen temporärt. Enligt ändringen kan antalet arbets-

dagar i gymnasiet högsta årskurs vara mindre än vad som stadgas i gymnasielagen, dock minst 120.

Utbildningsstyrelsen gjorde i oktober 1991 en framställning hos undervisningsministeriet om ändring av 15 § gymnasielagen, som gäller antalet arbetsdagar i gymnasiet högsta årskurs, så att den genom den temporära förordningen stadgade rörelsefriheten för det innevarande året skulle bli bestående praxis. Som motivering uppgav utbildningsstyrelsen bland annat att samarbetet mellan grundskolan och gymnasiet, besluten om när skolorna inleder sitt arbete, när skolloven begynner och samarbetsförsöken mellan gymnasier och yrkesläroanstalterna förutsätter kommunvisa och regionala lösningar.

Förutsättningen för att skolarbetet skall kunna ordnas ekonomiskt och i övrigt ändamålsenligt, är att eleverna i alla årskurser går i skola på samma dagar. För att den fasta arbetstiden i gymnasiet högsta årskurs inte i allt för hög grad skall styra arbetsordningen i hela gymnasiet och den eventuella grundskolan i samband med det, föreslås att 15 § gymnasielagen ändras. En ändring i lagen är nödvändig, eftersom undantag från det stadgade antalet arbetsdagar enligt 15 § 1 mom. i gällande lag endast kan göras av särskilda skäl genom förordning. Detta stadgande om undantag kan inte tillämpas på ett annat läsår till. Enligt förslaget stadgas om antalet arbetsdagar i gymnasiet högsta årskurs i framtiden genom förordning. Ändringen ger möjlighet att vid behov smidigare ändra arbetstiden i gymnasiet högsta årskurs. Avsikten är att även i förordningen fastställa minimiantalet arbetsdagar i gymnasiet högsta årskurs till 120. Enligt kommunernas egna beslut kan antalet arbetsdagar vara större än så. Skolarbetet i högsta årskursen bör dock avslutas så att eleverna får tillräcklig tid att delta i de muntliga förhören och för övrigt förbereda sig för studentexamen. Om kommunerna fastställer antalet arbetsdagar i gymnasiet högsta årskurs till det minimiantal som stadgas genom förordning, minskar arbetsmängden med två till fyra dagar i jämförelse med gällande stadgande. När antalet arbetsdagar i gymnasiet högsta årskurs enligt den nu gällande gymnasieförordningen under detta läsår har kunnat fastställas till 120—124 dagar, ger detta inte upphov till några ändringar för innevarande år.

Då antalet arbetsdagar i gymnasiet högsta

årskurs när det gäller den del som överstiger minimiantalet enligt förslaget kan fastställas av gymnasiet huvudman, stadgas det inte mera om att söckenhelgerna skall avdras från antalet arbetsdagar i gymnasiet högsta årskurs.

1.2. Måltidsförmånen för kvällsstuderande

Vid ingången av augusti 1989 fick de studerande vid kvällsgymnasierna och gymnasiernas kvällslinjer rätt till avgiftsfri skolmåltid. Om måltidsförmånen stadgas i 16 § lagen om kvällsgymnasier (173/91). Paragrafen innehåller hänvisningar till vad som stadgas i 26 a § gymnasielagen om avgiftsfri undervisning och 26 b § om den avgiftsfria skolmåltid som skall ges eleverna. Den måltid som ges i kvällsskolorna är vanligen mindre till omfånget än den som ges i dagsgymnasierna. Kostnaderna för att ordna måltiden var läsåret 1990-1991 ca 1 700 mark per elev. Under läsåret 1991-1992 fanns det sammanlagt ca 17 000 elever vid kvällsgymnasierna och gymnasiernas kvällslinjer. Kvällsstuderande inom yrkesutbildningen för vuxna har rätt till avgiftsfria måltider enligt 1 § förordningen om studiesociala förmåner för yrkesläroanstalternas elever (509/89).

Statsrådet fattade den 5 april 1992 ett principbeslut om olika ekonomisk-politiska åtgärder. Som en av de åtgärder som tyglar den offentliga sektorns utgifter nämns att måltidsförmånen för kvällsstuderande slopas vid ingången av september 1992. Enligt principbeslutet föreslås att 16 § lagen om kvällsgymnasier ändras så att från den slopas hänvisningen till 26 b § gymnasielagen. Även hänvisningen till 26 a § avlägsnas och i paragrafen inskrivs ett stadgande om avgiftsfri undervisning. Avsikten är förordningen om studiesociala förmåner för yrkesläroanstalternas elever skall ändras så att måltidsförmånen för kvällsstuderande vid yrkesläroanstalterna vid samma tidpunkt slopas.

Kostnaderna för att ordna måltiden räknas som så kallade driftskostnader per elev. Statsrådet fastställer årligen markbeloppet för driftskostnaderna på förhand på basis av föregående års faktiska utgifter och förändringarna i följande års sannolika kostnadsnivå. Markbeloppet per elev har fastställts till lika stort för eleverna i dags- och kvällsgymnasiet. Genom förslaget befattar sig statsrådet inte med de belopp som har fastställts för detta år, utan de minskade kostnaderna beaktas när beloppen

per elev för 1992 justeras. Ett specialstadgande som beaktar de minskade kostnaderna tas in i en 5 b § som skall fogas till lagen om statsandelar och statsunderstöd åt grundskolor, gymnasier och allmänna bibliotek. För yrkesutbildningen kan de minskade kostnaderna beaktas utan ändrade stadganden.

Lagarna föreslås bli stiftade för viss tid. Regeringen har för avsikt att i samband med budgetpropositionen 1993 för riksdagen avlåta en proposition, som bland annat omfattar förslag till att i sin helhet ändra stadgandena om studiesociala förmåner åt kvällsgymnasiernas elever.

2. Ärendets beredning

Propositionen har beretts som tjänsteuppsdrag vid undervisningsministeriet. Förhandlingar om utkastet till lagförslag har ägt rum med de kommunala centralorganisationerna.

3. Propositionens ekonomiska verkningar

De ekonomiska verkningarna är små till

följd av att stadgandet om antalet arbetsdagar i gymnasiets högsta årskurs ändras. Ändringen av antalet arbetsdagar påverkar närmast utgifterna för skolmåltiderna och skolresorna.

Den slojade måltidsförmånen för eleverna vid kvällsgymnasierna och gymnasiernas kvällslinjer och kvällsstuderandena vid yrkesläroanstalterna beräknas ge en besparing för staten på ca 9 miljoner mark för höstterminen 1992.

4. Lagstiftningsordning

Lagförslagen om temporär ändring av 16 § lagen om kvällsgymnasier och om temporär ändring av lagen om statsandelar och statsunderstöd till grundskolor, gymnasier och allmänna bibliotek är sådana lagar om besparingar i statens utgifter nämnda i 66 a § riksdagsordningen som inte kan lämnas vilande.

5. Ikraftträdande

Lagarna föreslås träda i kraft den 1 augusti 1992

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

1.

L a g om ändring av 15 § gymnasielagen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras 15 gymnasielagen av den 27 maj 1983 (477/83),
sådan den lyder lag av den 28 juni 1991 (1011/91) som följer:

15 §

Med undantag av gymnasiets högsta årskurs omfattar gymnasiets läsår 190 arbetsdagar. Från läsårets arbetsdagar frånräknas självständighetsdagen, trettondagen och första maj, då dessa dagar infaller på någon annan vardag än lördag.

Om antalet arbetsdagar i gymnasiets högsta årskurs stadgas genom förordning. Genom förordning kan även stadgas att avvikelse av särskilda skäl kan göras från antalet arbetsdagar.

Denna lag träder i kraft den 1 augusti 1992.

2.

L a g om temporär ändring av 16 § lagen om kvällsgymnasier

I enlighet med riksdagens beslut

ändras temporärt 16 § lagen av den 27 maj 1983 om kvällsgymnasier (478/83),
sådan den lyder i lag av den 25 januari 1991 (173/91) som följer:

16 §

Undervisningen i kvällsgymnasierna är avgiftsfri för eleverna.

Av särskilda skäl kan utbildningsstyrelsen ge huvudmannen för ett kvällsgymnasium till-

stånd att uppbära avgifter.

Denna lag träder i kraft den 1 augusti 1992, och den gäller till utgången av året.

3.

L a g

om temporär ändring av 5 § lagen om statsandelar och statsunderstöd till grundskolor, gymnasier och allmänna bibliotek

I enlighet med riksdagens beslut

fogas till lagen den 28 december 1978 om statsandelar och statsunderstöd till grundskolor, gymnasier och allmänna bibliotek (1112/78) temporärt en ny 5 b § som följer:

5 b §

Utan hinder för vad som stadgas i 5 § 3 mom. kan vid justeringen av de driftskostnader som för 1992 fastställts per elev även de minskade driftskostnader som föranleds av den under höstterminen 1992 slopade måltidsför-

månen för eleverna vid kvällsgymnasierna och gymnasiernas kvällslinjer beaktas.

Denna lag träder i kraft den 1 augusti 1992 och den gäller till utgången av året.

Helsingfors den 22 maj 1992

Republikens President

MAUNO KOIVISTO

Minister *Tytti Isohookana-Asunmaa*

1.

Lag**om ändring av 15 § gymnasielagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras 15 § gymnasielagen av den 27 maj 1983 (477/83),
sådan den lyder lag av den 28 juni 1991 (1011/91) som följer:

Gällande lydelse

15 §

Gymnasiets läsår omfattar 190 arbetsdagar. Gymnasiets högsta årskurs har dock 124 arbetsdagar. Från läsårets arbetsdagar frånräknas självständighetsdagen, trettondagen och första maj, då dessa dagar infaller på någon annan vardag än lördag. Undantag från antalet arbetsdagar kan av särskilda skäl göras enligt vad som stadgas genom förordning.

Föreslagen lydelse

15 §

Med undantag av gymnasiets högsta årskurs omfattar gymnasiets läsår 190 arbetsdagar. Från läsårets arbetsdagar frånräknas självständighetsdagen, trettondagen och första maj, då dessa dagar infaller på någon annan vardag än lördag.

Om antalet arbetsdagar i gymnasiets högsta årskurs stadgas genom förordning. Genom förordning kan även stadgas att avvikelser av särskilda skäl kan göras från antalet arbetsdagar.

Denna lag träder i kraft den 1 augusti 1992.

2.

Lag**om temporär ändring av 16 § lagen om kvällsgymnasier**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras temporärt 16 § lagen av den 27 maj 1983 om kvällsgymnasier (478/83),
sådan den lyder i lag av den 25 januari 1991 (173/91) som följer:

Gällande lydelse

16 §

Om elevernas studiesociala förmåner gäller 26 a och 26 b §§ gymnasielagen.

Föreslagen lydelse

16 §

Undervisningen i kvällsgymnasierna är avgiftsfri för eleverna.

Av särskilda skäl kan utbildningsstyrelsen ge huvudmannen för ett kvällsgymnasium tillstånd att uppbära avgifter.

Denna lag träder i kraft den 1 augusti 1992, och den gäller till utgången av året.
